

بر نسخہ سی ۱ غروشدہ در .

بر نسخہ سی ۱ غروشدہ در .

## مجموعہ نثر

استانول ایچون آہونہ یازماز . بوغاز ایچی داخل اولدیغی  
حاندہ خارج ایچون بر سنہک آہونہ بدلی — پوستہ  
اجریٹہ برابر — یازم عثمانلی لیراسیدر .

مرکزی ابو السعود جادہ سندہ ۱۸ نومرلو دکاندہ .  
کوندربلہ جک اوراق معل نامتہ اورایہ کوندربلیدر .  
پوستہ اجرتی ویرلماش مکاتب قبول اولغاز .

۹ رجب سنہ ۱۳۰۵ ( معارف نظارتک رخصتیلہ ہفتہ در دفعہ نشر اولنور ) فی ۹ مارت سنہ ۱۳۰۴

مکتب حقوق درسریک خلاصہ سی :

— ۳۴ —

دہ — فی — در — اندر

دیمک اولورک «دہ» نیک لاحق اولہجینی لکدہ اوج احتمال  
وار : ظرف مکان ویا ظرف زمان اولور . یاخود بونلردن هیچ  
برسی اولماز .

— برنجی ، اوچینی احتمالارده «دہ» نیک حذفی جائز دکلدہر .  
اثباتی واجبدہر . مثلاً «مکتبہ سزدن بشقہ موسیقیدہ مہارت  
پیدا ایدن یوق .» عبارہ سندہ کی «دہ» لردن هیچ بریک آردہ دن  
چیقارلمسی ممکن اولہماز .

— ایکجینی احتمالہ «دہ» — برینہ کورہ — حذف ویا اثبات  
ایدیلہ یایر . مثلاً «وکون سونچیم وار» مقامندہ «وکوندہ سونچیم  
وار» . ذیلہ من . بورادہ حذف واجبدہر . کذلک «بولہ برکوندہ  
نصل مسرور اولیمہم؟» موقعہ سندہ «بولہ برکون فصل مسرور  
اولیمہم؟» . ذیلہ من . بورادہ اثبات واجبدہر . هیچ برمز «کچن  
ہار پک کوزل اکلتش ایدک» . دیکدہ تردد اتیز . «کچن سنہ  
ہار پک کوزل اکلتش ایدک» . دہ یایر می بز؟ حال بوک «کچن  
رمضان کوریشلش ایدی» . دیدکمز کی «کچن رمضان قدر کچمہ سی  
کوریشلش ایدی» . دخی دیوروز . بورالری شیوہ لسانہ عالم  
شیلردہر .

ادبی عجم «شب» روز ، سحر» کبی اسمای زماندن ادات  
ظرفیتک حذفی تجویز ایدرلر . [۱]  
بز بوشیوہی دہ تقلیدن کری طور مامشیز . ازجلہ شیخ الاسلام  
یحیانک :

( کچہ پروانہ لرلہ زمی کرما کرما ایدی شتک )

( سحر کوردہ نہ شمع مجلس آرا وار نہ پروانہ )

بیت مشہوری مدعائمرہ دلیلدر . فضولینک :

( صبح صالوب ماہ رخکدن نقاب )

( چیق کہ تماشایہ جیقہ آفتاب )

[۱] «شب ہم از کسب کمال آسودہ در بستر نیم

می دہد درس نحوئی صورت دیا مرا»

«کلمہ»

«اسب لاغریان بکار آبد»

«روز میدان نہ کاو پرواری»

«سعدی»

«سحر کر شتہ وصلش بخواب می دیدم»

«زہی مراتب خوابی کہ بہ زبدریست»

«حافظ»

لسانفرزہ مستعمل ظروف عربیدن مجلہدہ بحث اولنہجقدہر .

ظرفیت اداتلریدر . مقارن اولدقاری کلہک برشیہ ظرف  
اولدینگی کوسرتلر . مثلاً «بارداقدہ صو» ذیلہ جک اولسہ  
«دہ» دن صو باردانگ مظروفی اولدینی آکلاشیلر .

«فی» عربیدن ، «در» ایلہ «اندر» فارسیدن مأخوذدر .  
بوواچی عرب ، عجم قاعدہ لرنجہ کلہیہ داخل اولور . یعنی : اولتہ  
کایر :

«النجاة فی الصدق — سیاحت در وطن — خیال اندر خیال» .  
«دہ» ایسہ — بالادہ کی مثالہ کورلدیکی وجہ ایلہ — قاعدہ  
ترکیہ اوزرہ کلہیہ لاحق اولور . یعنی : آخرینہ کلیر .

ظرفیت ایکی درلودر : بری حقیقیدر :

( قانون محبت چالنیر مجلسزده )

«نابی»

دیگری مجازیدر :

( مجربدر رقیب یمت یوقدر قدومندہ )

«کذا»

«در» «اندر» دن مخفف عد اولنور .

ایچکزدہ ، «پک نادر» دیمک اولان «اندر» لفظ عربیسنک  
ادواتدن معدود اولہ میہجینی بیلمہ جک افندی اندر دکل ، هیچ  
یوقدر . . . دکی؟

«در» کلہ سی فارسیدہ دیگر ایکی صورتلہ دہا استعمال  
اولنور : «قبو» معناسنہ کلیر . «یرتیق» دیمک اولان «دریدن»  
مصدرندن امر حاضر اولور . ازجلہ «گلستان» ک «خرابار بہ  
از شیر مردم در» . عبارہ سندہ کی «مردم در» «آدم یرتیقی»  
دیکدر . بو ایکی صورتدہ آنک دخی ادواتدن عد اولنہ میہجینی  
محتاج ایضاح دکلدہر .

«مکتب» او ، اوطہ» کبی امکانہ اسمارینہ «ظرف مکان» ،  
«پیل» آی ، کون» کبی ازمنہ اسمارینہ «ظرف زمان» اصطلاح  
اولنور . حتی «مکان» لفظی ظروف مکاندن ، «زمان» لفظی دہ  
ظروف زماندن صاییلر .

«دہ» ہم ظروف مکانہ ، ہم ظروف زمانہ لاحق اولہ بیلہ .  
جکی کبی بونلرک هیچ برندن معدود اولیان کلانہ دہ لاحق اولہ .  
بیایر .

بیته دی اولیاده. زمانزده بیله بیت آتی کبی سوزلر سوبانیلور: دینلیدیکی کبی «اولمه» دخی دینیله بیلیر. بیت آتیدهکی «ده» لر استقرار افاده ایدر:

(سکیوب کرچه خانه کیته ده در)

(فکرم اما نچدد ایتمه ده در)

«آشپاره دن»

«اولدینی — بولدینی» کبی صله صیفه لرله ماضی شهودینک «اولدق — بولدق» کبی جمع منکملرینه لاحق اولان «ده» مختصراً ظرفیتی مفیددر. «اولدقده — اولدینقده» اولدینی وقتده دینک اولدینی کبی «بولدقده — بولدینقده» دخی بولدینی وقتده دینک اولور.

«اولنجه — بولنجه» تعیرلری هر زمان بونلرک برینی طوته میه. جنفی جهستله بونلری صیغ مجبوره دن عد ایتک قلت تبعدن نشأت ایدر.

علی العموم آخرنده «ی» ویا «سی» بولسان کلمه «ده» لاحق اولنجه بونلر اسقاط ایدیلرک برلرینه نون ساکنه کتیریلیر: «صحرانک اتکی، اتکلاری، اتکینده، اتکلرینده — طاغک تپه سی، تپه لری، تپه سنده، تپه لرینده — اولدینی، اولدق لاری، اولدینقده، اولدق لرنده.»

مجتده بیان اولدینقی اوزره «ده» «دخی» مخفی ده اوله بیلیر. «ایچینده» معناسی مفید اولان «ایچره» تعیرینک جواز استعمالی نظمه مخصوصدر.

—۵۵۵۵۵۵۵۵—

— مستفیض —

طبقات الاطبادن:

«افلاطون»ک بعض ملاحظاتی:

— ۷۶ —

خلقدن قاچان حکیمه صوقل. خلقه صوقیلان حکمدن قاج.

— ۷۷ —

اشای حریده تعطیل عقل ایله استعمال نچدنن احتراز ایدیلیدر. چوق برده عقل نچدته محتاج اولقسرین تسویه امور ایدر. حال بوک نچدت هیچ بر وقت عقلدن مستغنی اوله ماز.

— ۷۸ —

غایه ادب، انسانک نفسندن وتامسیدر.

— ۷۹ —

برسی «نوخه معلوماتی نصل تحصیل ایتدک؟» در. افلاطون «سنگ افسا ایتدیک شراب قدر زیتون یانی افسا ایتدیم.» جوابی ویرد.

— ۸۰ —

سونک کوزی سونلک عینی کورمز.

(کال لطف ایله لب تشنگه روز عطش)

(جناب ساقی کوثر صونار پیاله می)

«اشرف باشا — کانم باشا»

ظنزه کوره «روز عطش» تعیرندن «ده» نک حذقی بوکونکی شیوه مزه مغایردر. ندیک:

(چالک اومازسه دستکدن کریمان سحر)

(روز حشر ای آه ایکی دستم کریمانکده در)

ییتدهکی «روز حشر» تعیری ده بوقیلدندر. اما فضولیک:

(محشر کونی کورم دیرم اول سرو قامتی)

(کر آندهم کورغمه کل کور قیامت)

ییتدهکی «محشر کونی» تعیری اوله دکلدیر. بونده «ده» نک حذقی بولنده در. عونى بک:

(دنساده اوله محو وجود ایله کیم کوکل)

(محشر کوننده نام ونشالک کورغمسون)

ییتده کورلیدیکی اوزره بوتعیریه او ادات اثبات دخی ایدیله بیلیر. بعضاً «ده» نک اثباتی تجویز ایدلسه بیله حذقی ترجیح اولنور. ضیا باشا بزه بوباید مهال آتی کورتمشدر:

(شمدی اوپویانلر اوزمانده اوپانیرلر)

(برصحه رسیده اولور آخر شب عالم)

بوراده «اوزمانده» یرینه «اوزمان» دینش اولیدی البته اولی اولوردی. «آشپاره» دهکی:

(خوشدر شو زمان سیاحت ایتک)

(سحراده شتن دوفرله کیتمک)

ییتده ایسه اولی اولان بالعکس «ده» نک اثباتیه «شو زمانده» دینک ایدی.

شایان دقتدرکه «هر سحر — یاخود — هر صباح بابل دیکله. یورم.» دینیله بیلیدیکی حالد «سحر — یاخود — صباح بابل دیکله. یورم.» دینیله میور. کذلک «سحر وقتی — یاخود — صباح وقتی یوله چیقدم.» دینیله بیلیدر. حال بوک عبارتدن «وقتی» لر طی ایدیله حک اولسه شیوه بوزیلور. مسئله نک بو جهتی سلیقه برافقدن بشقه چاره بوقدر.

«ده» ترکی مصدرلر لاحق اولنجه ظرفیت افاده ایده بیله. چکی کبی ادات استقرار دخی اوله بیلیر. حیالک شو بیی ایکسینی جامعدر:

(عکس رویکه درونم تابناک اولمقده در)

(سوز هان آینه ادرک پاک اولمقده در)

بوباید مصدرک مخفف اولوب اولماسی مساویدر. کرک ظرفیت، کرک استقرار معناسی مفید اولقی اوزره «اولمقده»